

Europos Parlamentui diskutuojant dėl tikslinės paramos su Rusija, Ukraina ir Baltarusija besiribojantiems regionams, Lietuvoje išrinkti europarlamentarai vieningai sutaria, kad papildomos lėšos yra reikalingos tiek dėl saugumo, tiek dėl ekonominių problemų.

Trečiadienį popiet Europos Parlamento (EP) plenarinėje sesijoje Strasbūre vyko diskusija, kurioje dalyvavo europarlamentarai, už sanglaudą ir reformas atsakingas Europos Komisijos pirmininkės pavaduotojas Raffaele Fitto bei ES Tarybos atstovas, Lenkijos ES reikalų ministras Adam Szłapka. Diskusijoje EP nariai atkreipė dėmesį į sudėtingą ES regionų, kurie ribojasi su Rusija, Baltarusija ir Ukraina, padėtį bei pateikė įvairių pasiūlymų dėl specialios paramos jiems.

„Brexit“ pavyzdys

EP narys Vytenis Povilas Andriukaitis (Socialistai ir demokratai) teigia, kad šią temą iškėlė Baltijos ir Skandinavijos šalių europarlamentarai, remdamiesi pavyzdžiu, kai Europos Komisija parėmė regionus, kurie tiesiogiai nukentėjo nuo Jungtinės Karalystės sprendimo išstoti iš ES. Tąkart buvo numatytas maksimalus 5,4 mlrd. eurų pagalbos paketas.

„Regiono valstybės turėjo atvirą tranzitą iš vakarų į rytus tiek geležinkeliu, tiek sunkvežimiais, taip pat turistų srautus. Daugelis mūsų įmonių turėjo savo rinkas Baltarusijoje, Rusijoje ir Ukrainoje. Be to, dėl karo veiksmų ir grėsmės, kad jie gali plėstis, sumažėjo investicijos. Tai paveikė ir darbo vietas, ir verslą. Daug labiau pajutome ir energetikos kaštų augimą, ypač mūsų trąšų ir chemijos pramonė. Tai leidžia mums argumentuoti, kad taip, kaip ES elgėsi „Brexit“ akivaizdoje, taip reikėtų padėti ir tiems regionams, kurie daug daugiau nukentėjo nuo Rusijos agresijos prieš Ukrainą“, – sako EP narys.

Anot EP nario Pauliaus Saudargo (Europos liaudies partija), karo Ukrainoje padarinius ES galėtų sušvelninti teikdama finansinę pagalbą, kuri padėtų įmonėms įvairinti rinkas, investuodama į infrastruktūrą ir skatindama ekonominį atsparumą. Jo teigimu, pasienio regionuose aktuali ir propagandos, dezinformacijos bei įvairių informacinių atakų problema.

Siūlo specialų fondą

Europarlamentaras Virginijus Sinkevičius (Žalieji) siūlo sukurti specialų ES fondą, skirtą būtent šių regionų problemoms spręsti. Jo teigimu, parama turėtų būti nukreipta į tris

pagrindines sritis: investicijas į infrastruktūrą, kelius, geležinkelius ir energetikos projektus; saugumo ir atsparumo didinimą, stiprinant pasienio apsaugą, kovą su kontrabanda ir dezinformacija bei paramą vietos bendruomenėms.

„Tai galėtų būti tiek papildomi sanglaudos politikos pinigai, tiek specialios subsidijos verslui, tiek naujos energetinės nepriklausomybės iniciatyvos. Tuo tarpu pirmininkaujanti Lenkija, turėdama bendrą pasienį su šiomis šalimis, turėtų aktyviai kelti šį klausimą ES lygmeniu ir siūlyti praktinius sprendimus“, – sako V. Sinkevičius.

EP narys Petras Auštrevičius („Atnaujinkime Europą“) pabrėžia, kad nuo pasiūlymų neturėtų nusišalinti ir Lietuvos Vyriausybė. „Mano įsitikinimu, tai, kaip svariai Europos Komisija padėjo Lietuvai ir Baltijos šalims, pagaliau įtvirtinusioms savo energetinę nepriklausomybę nuo Rusijos, yra pavyzdys, kuria kryptimi turime žengti“, – teigia jis, pabrėždamas, kad būtina atsakingai parengti kelių ir kitą infrastruktūrą bei nepamiršti investicijų į minkštąją galią.

Daugiau išleidžia gynybai

Kaip pastebi europarlamentaras Dainius Žalimas („Atnaujinkime Europą“), didelė dalis regiono valstybių biudžetų nukreipiama gynybai – Lietuvos, Latvijos ir Estijos išlaidos gynybai praėjusiais metais buvo didesnės nei 3 proc. BVP, stipriai viršydamos ES vidurkį (1,65 proc.). Be to, šios valstybės turi skirti daugiau išteklių apsaugoti savo pasienio teritoriją ir užtikrinti saugumą, kai daugeliui kitų Europos valstybių sienos sudaro platesnes galimybes prekybai ir nereikalauja tokios apsaugos.

„Gynybos klausimas šiandien svarbiausias ES darbotvarkėje. Nors šalys pačios privalo didinti finansavimą krašto gynybai, tačiau ES planuoja resursus karinio mobilumo infrastruktūros projektams finansuoti. Tai galima būtų daryti tikslinėmis ES fondų lėšomis ir su Europos investicijų banko pagalba“, – sako EP narė Rasa Juknevičienė (Europos liaudies partija).

Pasak Socialistų ir demokratų frakcijai priklausančios europarlamentarės Vilijos Blinkevičiūtės, rytinio ES pasienio valstybės nuo pat invazijos į Ukrainą pradžios pajuto Rusijos išpuolius, kurie vyksta ir toliau. „Iki šiol tęsiasi hibridinės atakos Baltijos jūros dugne, kurių tikslas yra sugriauti mūsų energetikos ir ryšių infrastruktūrą. Todėl ES rytinių regionų saugumas ir stabilumas yra neatsiejamas nuo visos ES saugumo ir tam turi būti skirtas išskirtinis dėmesys ir būtinas finansavimas, kad šie pažeidžiami regionai būtų sustiprinti, o juose gyvenantys žmonės jaustųsi saugūs“, – pabrėžia ji.

EP narys Aurelijus Veryga atkreipia dėmesį, kad nepakankamos investicijos pasienio regionuose gali reikšti didesnę socialinę gyventojų pažeidžiamumą, o tuo neabejotinai pasinaudotų ir jau naudojami mums nedraugiškos valstybės. Jis primena, kad Europos Komisija 2024 m. pabaigoje jau skyrė papildomą 170 mln. eurų finansavimą, kuriuo buvo sustiprinta sienų apsauga su Rusija ir Baltarusija. Lietuvai iš šio paketo atiteko 15,4 mln. eurų.

Norėtų daugiau „Interreg“ lėšų

Europarlamentaras Waldemar Tomaszewski (Europos konservatoriai ir reformuotojai) pastebi, kad pasienio regionų problemų sprendimas įtrauktas į Lenkijos pirmininkavimo ES Tarybai 2025 m. pirmąjį pusmetį prioritetų sąrašą. Jo teigimu, Lietuva ir Lenkija įgyvendina jau šeštąją programą „Interreg Lenkija - Lietuva 2021-2027“, kurioje įtraukta parama pasienio regionams iš Europos regioninės plėtros fondo siekia beveik 100 mln. eurų.

„Manau, kad „Interreg“ programos po 2027 m. nusipelno atitinkamai didesnio finansavimo ateities ES biudžete, kad būtų veiksmingai patenkinti pasienio regionų ir jų gyventojų, vadovaujančių įvairiems verslams, poreikiai. Jie taip pat turi būti labiau pritaikyti prie kiekvieno pasienio regiono specifikos ir poreikių. Turi būti skirtas papildomas finansavimas pasienio savivaldybėms, numatytos mokesčių lengvatos verslininkams, daugiau projektų ir paprastesni paraiškų teikimo reikalavimai“, – teigia jis.

EP narys Liudas Mažylis (Europos liaudies partija) sako, kad viso Europos kontinento saugumo užtikrinimo krūvis neturi būtų perkeltas tik toms ES valstybėms narėms, kurios yra arčiausiai pasienio su Rusija ar Baltarusija. Pavyzdžiui, atvykėlių įsidarbinimo iššūkius galėtų padėti spręsti ES specialistų rezervo reglamentas, skatinant kvalifikuotų darbuotojų, įskaitant pabėgėlius ir imigrantus, integravimą į ES darbo rinką.

Diskusijoje Europos Parlamente trečiadienį dalyvavęs komisaras R. Fitto kalbėjo, kad šios Komisijos veiklos pradžioje pirmininkė jam pavedė užtikrinti, jog šie regionai gautų reikiamą strateginę paramą, o dabar atėjo laikas pereiti prie konkrečių sprendimų. Kadencijos pradžioje R. Fitto lankėsi Suomijos ir Rusijos pasienyje, prieš kurį laiką jis vyko į Lenkiją, o artimiausiu metu žadėjo dėl šių klausimų atvykti į Estiją, Latviją ir Lietuvą.

Lietuvoje išrinkti EP nariai siūlo įvairias priemones, kaip ES turėtų padėti regionams prie Rusijos, Ukrainos ir Baltarusijos

